

Sygn. akt *III AUa 517/15*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 grudnia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Ewa Cyran

Sędziowie: SSA Iwona Niewiadowska-Patzer

del. SSO Katarzyna Schönhof-Wilkans (spr)

Protokolant: Inspektor ds. biurowości Karolina Majchrzak

po rozpoznaniu w dniu 2 grudnia 2015 r. w Poznaniu

sprawy **J. D. (1)**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P.**

o wysokość renty rodzinnej

na skutek apelacji J. D. (1)

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 1 grudnia 2014 r. sygn. akt VII U 5518/13

oddala apelację.

del. SSO Katarzyna Schönhof-Wilkans	SSA Ewa Cyran	SSA Iwona Niewiadowska-Patzer
-------------------------------------	---------------	-------------------------------

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 13 maja 2013r. (znak (...)) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P., po rozpatrzeniu wniosku **J. D. (1)** z dnia 11 marca 2013r. wobec przedłożenia nowych dokumentów mających wpływ na wysokość świadczenia, przeliczył rentę rodzinną dla wnioskodawczyni od 1 marca 2013r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek. Przy ustalaniu wysokości renty przyjęto najkorzystniejszy wariant wyliczenia świadczenia.

W dniu 24 lipca 2014r. J. D. (1) złożyła odwołanie od powyższej decyzji, domagając się uwzględnienia odwołania i uchylenia zaskarżonej decyzji oraz nakazania ustalenia przez organ rentowy świadczenia, jakie przysługiwałoby J. D. (2) z tytułu emerytury i orzeczenie o wysokości renty rodzinnej, biorąc pod uwagę wysokość tego świadczenia, w przypadku gdyby wyliczenie w ten sposób było korzystniejsze dla odwołującej, a także zasądzenie kosztów postępowania.

Decyzją z dnia 9 sierpnia 2013r. (znak (...)) Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w P., po rozpatrzeniu wniosku J. D. (1) z dnia 11 marca 2013r., odmówił wznowienia postępowania w sprawie ponownego ustalenia prawa do renty rodzinnej po zmarłym mężu.

W dniu 3 października 2014r. J. D. (1) złożyła odwołanie od powyższej decyzji, domagając się uwzględnienia odwołania i uchylecia zaskarżonej decyzji oraz nakazania ustalenia przez organ rentowy świadczenia, jakie przysługiwałoby J. D. (2) z tytułu emerytury i orzeczenia o wysokości renty rodzinnej, biorąc pod uwagę wysokość tego świadczenia, w przypadku gdyby wyliczenie w ten sposób było korzystniejsze dla odwołującej oraz nakazania organowi ustalenia świadczenia z uwzględnieniem pobieranych przez J. D. (2) świadczeń z tytułu renty wyrównawczej, a także zasądzenia kosztów postępowania.

Pismem z dnia 3 października 2014r. odwołująca podtrzymała odwołanie z dnia 24 lipca 2014r., które nie zostało wcześniej przez ZUS przekazane do Sądu. Załączyła świadectwo pracy z dnia 29.02.1992r. potwierdzające okres pracy zmarłego J. D. (2) od 18.01.1988r. do 29.02.1992r. w (...) S.A.

W odpowiedzi na oba odwołania organ rentowy wniósł o ich oddalenie, podtrzymując dotychczasową argumentację. Wskazał także, iż w decyzji z dnia 13.05.2013r. uwzględniono wyłącznie w wysokości dotychczasowego świadczenia okres składkowy od 13.01.1986r. do 17.03.1986r. (wskazanie doliczonego okresu nastąpiło w decyzji z dnia 9.08.2013r.). Ponadto, że ze względu na zastrzeżenia odnośnie formy wydanej decyzji z dnia 13.05.2014r., wniosek odwołującej z dnia 14.03.2014r. załatwiono decyzją z dnia 9.08.2014r. Podkreślono, że okres od 18.01.1988r. do 29.02.1992r. został uwzględniony w wysokości renty rodzinnej.

W piśmie z dnia 9 grudnia 2013r. pełnomocnik J. D. (1) wskazał, że odwołująca nie ma wiedzy co do faktu, żeby okres pracy jej zmarłego męża w (...) Zakładach (...) S.A. był już uwzględniony i domaga się zaliczenia tego okresu. Ponadto złożył wniosek o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu prawa pracy i ZUS.

Sąd zobowiązał pełnomocnika odwołującej do sprecyzowania podstawy prawnej i faktycznej, uzasadniającej twierdzenie, że J. D. (2) spełnił na dzień śmierci przesłanki do nabycia prawa do emerytury oraz do złożenia na tę okoliczność stosownych wniosków dowodowych, ponadto do udokumentowania wysokości jego wynagrodzeń w okresie wypłacania renty wyrównawczej. Pismem z dnia 4 kwietnia 2014r. pełnomocnik odwołującej wskazał jako podstawę przyznania emerytury zmarłemu J. D. (2) przepis art. 46 ustawy emerytalnej. Na jego podstawie oraz art. 39, po obniżeniu wieku emerytalnego z 60 lat na 54 lata (z powodu pracy górniczej), J. D. (2) wiek emerytalny osiągnąłby z dniem (...) Podniósł ponadto, że podstawą do nabycia prawa do emerytury jest również art. 184 ustawy emerytalnej.

W piśmie z dnia 15 września 2014r. organ rentowy podtrzymał dotychczasowe stanowisko w sprawie.

Wyrokiem z dnia 1 grudnia 2014 r. wydanym w sprawie VII I 5518/13 Sąd Okręgowy w Poznaniu, VII Wydział Ubezpieczeń Społecznych oddalił oba odwołania J. D. (1).

Powyższe rozstrzygnięcie zostało wydane w oparciu o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

J. D. (1) i J. D. (2) od 14 czerwca 2006r. byli małżeństwem. J. D. (2) miał przyznaną rentę z tytułu choroby zawodowej (znak: (...)). W dniu 30 maja 2011r. J. D. (2) zmarł. Zgon nie był następstwem choroby zawodowej.

Decyzją z dnia 7 lipca 2011r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyznał J. D. (1) prawo do renty rodzinnej po zmarłym mężu J. D. (2).

Do ustalenia wysokości renty przyjęto wskaźnik podstawy wymiaru w wysokości 221,46% ustalony przy świadczeniu J. D. (2) z okresu od lutego 1980 do lutego 1981.

Przy ustalaniu prawa oraz wysokości renty rodzinnej uwzględniono następujące okresy zatrudnienia J. D. (2) – okresy składkowe: 5.08.1968 r. – 14.06.1969 r., 13.11.1969 r. – 31.05.1971 r., 9.06.1971 r. – 24.08.1981 r., 15.10.1981 r. – 28.10.1985 r., 13.01.1986 r. – 17.03.1986 r., 5.08.1986 r. – 13.01.1988 r., 18.01.1988 r. – 29.02.1992 r.

Pismem z dnia 8 marca 2013r. J. D. (1) wystąpiła do ZUS z wnioskiem o:

- 1) ustalenie, że zmarły mąż ubezpieczonej miał prawo do emerytury z wyliczeniem wysokości emerytury, jaka by mu przysługiwała na dzień śmierci, tj. 30 maja 2011r.,
- 2) przyznanie ubezpieczonej renty rodzinnej, jako wdowie po J. D. (2), wyliczonej w oparciu o wysokość świadczenia opisanego w pkt 1,

ewentualnie, w przypadku uznania, że J. D. (2) nie posiadał prawa do emerytury:

- 3) przyznanie ubezpieczonej renty rodzinnej, jako wdowie po J. D. (2), wyliczonej w oparciu o pobierane przez niego świadczenia z tytułu niezdolności do pracy z uwzględnieniem pobieranej przez niego renty wyrównawczej od (...) S.A.,
- 4) zwrócenie się do (...) S.A. w K. o przesłanie dokumentacji potwierdzającej wysokość świadczeń wypłacanych J. D. (2) z tytułu renty wyrównawczej.

W dniu 13 maja 2013r. organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję, w której wobec przedłożenia nowych dokumentów mających wpływ na wysokość świadczenia przeliczył od 1 marca 2013r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek, rentę rodzinną dla wnioskodawczyni. Do ustalenia wysokości renty, jaka przysługiwałaby zmarłemu, Zakład uwzględnił 22 lata i 5 miesięcy okresów składkowych oraz 2 lata i 7 miesięcy, jako uzupełnienie okresu brakującego do pełnych 25 lat. Przy ustalaniu renty przyjęto najkorzystniejszy wariant wyliczenia świadczenia. Decyzją przeliczono świadczenie, uwzględniając do stażu pracy zatrudnienie zmarłego w okresie od 13.01.1986r. do 17.03.1986r. w (...) w G..

W dniu 18 czerwca 2013r. J. D. (1) wniosła o obliczenie potencjalnej emerytury zmarłego J. D. (2) wraz z uwzględnieniem otrzymywanych przez niego kwot tytułem renty wyrównawczej w latach 1990-2011. Do wniosku załączono wykaz wypłaconych przez (...) S.A. w K. rent wyrównawczych w kwotach netto za lata 1990-2001.

W związku ze zgłoszonym wnioskiem o ustalenie potencjalnej emerytury dla zmarłego J. D. (2), decyzją z dnia 18 lipca 2013r. ZUS O/P. odmówił prawa do obliczenia potencjalnej emerytury dla zmarłego męża z uwzględnieniem środków finansowych przekazywanych tytułem renty wyrównawczej w latach 1990-2001 przez (...) S.A. w K.. W uzasadnieniu wskazano, że renta wyrównawcza nie stanowi podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, emerytalne i rentowe i nie jest wymieniona w art. 15 ustawy emerytalnej jako składnik stanowiący podstawę wymiaru emerytur i rent.

W dniu 9 sierpnia 2013r. ZUS wydał zaskarżoną decyzję, odmawiając wznowienia postępowania w sprawie ponownego ustalenia prawa do renty rodzinnej po zmarłym mężu. W decyzji organ wskazał, że na dzień zgonu J. D. (2) miał (...) lata, udowodnił staż pracy w wysokości 22 lat i 2 miesięcy okresów składkowych bez okresów nieskładkowych oraz całkowitą niezdolność do pracy (zgon). Organ wskazał, że wydając w dniu 7.07.2011r. decyzję o przyznaniu prawa do renty rodzinnej, zbadał wszystkie okoliczności i przyjął za podstawę jej obliczenia wysokość świadczenia zmarłego w najkorzystniejszym wariacie – renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy z ogólnego stanu zdrowia. Na dzień zgonu J. D. (2) nie spełnił łącznie warunków do przyznania prawa do emerytury – nie posiadał wymaganego stażu pracy. Zakład wskazał również, że brak podstaw do uwzględnienia renty wyrównawczej wypłacanej przez (...) S.A.

Prawomocną decyzją z dnia 13.07.1999r. (znak (...)) (...) Oddział w Z. odmówił J. D. (2) prawa od emerytury w warunkach art. 46 ze względu na brak 15 lat pracy górniczej.

Sąd Okręgowy dokonał oceny zgromadzonego materiału dowodowego i wskazał, że oddalił wniosek odwołującej o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu prawa pracy i ZUS, albowiem dowód ten był zbędny dla

rozstrzygnięcia sprawy, gdyż szacowanie wieku emerytalnego oraz wartości emerytury i wartości renty sprowadza się do dokonania stosownych podstawień i matematycznych wyliczeń.

Mając na względzie ustalony w sprawie stan faktyczny, Sąd Okręgowy stwierdził, że odwołania J. D. (1) nie zasługiwały na uwzględnienie.

Przedmiotem sporu w niniejszym postępowaniu było to czy w okolicznościach przedmiotowej sprawy zaistniały przesłanki do ponownego ustalenia prawa do świadczenia odwołującej, określone w art. 114 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 1440 t.j.), zgodnie z którym prawo do świadczeń lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość.

Rozstrzygając powyższą kwestię sporną, Sąd Okręgowy w pierwszej kolejności wskazał, że odwołująca J. D. (1) na mocy decyzji z dnia 7.07.2011r. ma przyznaną rentę rodzinną na stałe od dnia śmierci J. D. (2) na podstawie art. 70 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2009 r., nr 153, poz. 1227 z późn zm.). Do ustalenia wysokości renty przyjęto wskaźnik podstawy wymiaru w wysokości 221,46%, ustalony przy świadczeniu J. D. (2) z okresu od lutego 1980 do lutego 1981. Na dzień zgonu, tj. 30.05.2011r., J. D. (2) udowodnił: wiek - (...) lata, staż pracy - 22 lata i 2 miesiące okresów składkowych, brak okresów nieskładkowych, całkowitą niezdolność do pracy.

Odwołująca domagała się ponownego ustalenia prawa do renty rodzinnej na podstawie wysokości emerytury zmarłego męża, domagając się zaliczenia okresu pracy od 18.01.1988r. do 29.02.1992r. w (...) S.A. oraz uwzględnienia pobieranych przez J. D. (2) świadczeń z tytułu renty wyrównawczej.

Sąd Okręgowy wskazał, że nie kwestionuje faktu, iż odwołująca miała prawo domagać się ustalenia wysokości renty rodzinnej w oparciu o wysokość należnej zmarłemu mężowi emerytury, albowiem kwota należnej emerytury będzie też podstawą wyliczenia renty rodzinnej w sytuacji, gdy zmarły żywiciel-rencista spełniał warunki do emerytury, mimo że nie miał ustalonego prawa do tego świadczenia, jednakże należy pamiętać, że podstawą do takiego obliczenia jest spełnienie warunków do uzyskania tego świadczenia, ocenianych na datę śmierci ubezpieczonego. Z ustalonego stanu faktycznego sprawy wynika natomiast, że J. D. (2) nie spełnił warunków, od jakich uzależnione jest prawo do przyznania emerytury, albowiem nie udowodnił 25 lat okresów składkowych i odwołująca nie przedstawiła żadnych nowych dowodów, ani nie ujawniła okoliczności istniejących przed wydaniem decyzji przyznającej prawo do renty rodzinnej, ustalonej w oparciu o prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, które miałyby wpływ na ponowne ustalenie prawa do świadczenia, a w szczególności do ustalenia renty rodzinnej na podstawie wysokości emerytury dla męża.

Sąd Okręgowy podkreślił, że w pierwszej decyzji o ustalaniu renty przyjęto najkorzystniejszy wariant wyliczenia świadczenia, a decyzją z dnia 13.05.2013r. jedynie przeliczono świadczenie, uwzględniając do stażu pracy zatrudnienie zmarłego w okresie od 13.01.1986r. do 17.03.1986r. w (...) w G.. Z kolei decyzją z dnia 9.08.2013r. odmówiono odwołującej ponownego przeliczenia świadczenia, szczegółowo wskazując na podstawie kolejnych przepisów ustawy emerytalnej i wyjaśniając, dlaczego J. D. (2) nie spełnia warunków dla ustalenia prawa do emerytury.

Sąd Okręgowy zgodził się ze stanowiskiem organu rentowego, bowiem w jego ocenie - wbrew twierdzeniom pełnomocnika odwołującej - J. D. (2) nie spełniał warunków do nabycia emerytury z art.184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 1440 t.j.), gdyż nie posiadał 15 lat pracy w szczególnych warunkach oraz 25 letniego okresu składkowego i nieskładkowego. Z kolei przyznanie emerytury na podstawie art. 46 ustawy emerytalnej zostało przesądzone prawomocną decyzją z dnia 13.07.1999r., w której stwierdzono, że J. D. (2) nie udokumentował 15 lat pracy górniczej (udowodnione 14 lat, 9 miesięcy i 25 dni) i odmówił mu przyznania prawa do emerytury górniczej. Decyzja ta nie była zaskarżona. Nadto Sąd Okręgowy wskazał,

że przepis art. 38 i 39 dotyczy osób urodzonych przed 1.01.1949r., a J. D. (2) urodził się (...), nie mieści się więc w kręgu adresatów niniejszego przepisu, ponadto obniżenie wieku następowałoby od wieku 65 lat.

Reasumując, Sąd Okręgowy wskazał, że w każdym wypadku odwołująca nie wykazała, aby J. D. (2) legitymował się okresem składkowym i nieskładkowym wynoszącym, co najmniej 25 lat. Odwołująca w szczególności nie przedłożyła dokumentów, z których wynikałyby inne, nieznanе dotychczas organowi rentowemu okresy pracy J. D. (2), zmieniające jego okresy składkowe. Dołączona do odwołania kserokopia świadectwa pracy z dnia 29.02.1992r. nie może mieć wpływu na okres stażu pracy J. D. (2), albowiem jest już znana organowi rentowemu, a okres pracy od 18.01.1988r. do 29.02.1992r. w (...) S.A., został już zaliczony podczas liczenia stażu pracy J. D. (2) przy wyliczeniu renty rodzinnej.

Odnosnie kwestii zaliczenia renty wyrównawczej, Sąd Okręgowy stwierdził, że słusznie ZUS wskazywał, że renta wypłacana dożywotnio od 1.01.1990r. nie mogłaby wpłynąć na wysokość podstawy wymiaru renty rodzinnej odwołującej, albowiem wskaźnik wysokości podstawy wymiaru został ustalony z 12 miesięcy z okresu od 02.1980-02.1981 i wynosi 221,46%. Świadczenie, o jakim mówi odwołująca, zostało natomiast wypłacone w okresie późniejszym. Wreszcie, do podstawy wymiaru świadczeń przyjmuje się składniki wynagrodzenia, które w rozumieniu przepisów o podstawie wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne obowiązujących we wskazanym przez zainteresowanego okresie, podlegały składce na ubezpieczenie. Ponadto podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe zgodnie z obowiązującymi przepisami stanowi „przychód”, a mając na uwadze, że renta wyrównawcza została J. D. (2) przyznana z dotacji budżetowej w miejsce uprawnień do bezpłatnego węgla, do którego górnicy zachowali prawo po przejściu na emeryturę lub rentę, nie może być uznana za element wynagrodzenia ze stosunku pracy, tym bardziej, że pracę w kopalni (...) zakończył w 1981 r.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oraz powołanych przepisów prawa materialnego, oddalił oba odwołanie, jako bezzasadne.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia, zaskarżając je w całości, wywiodła J. D. (1), reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika.

Zaskarżonemu wyrokowi apelujący zarzucił naruszenia prawa materialnego:

- art. 46 ust. i w zw. z art. 39 ustawy o emeryturach i rentach i nieustalenie w pierwszej kolejności, że J. D. (2) uprawniony był do emerytury, a w dalszej kolejności w oparciu o ustaloną emeryturę wyliczenie wysokości świadczenia rentowego odwołującej się;
- § 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w sprawie podstawy wymiaru, w którym przedstawiono zamknięty katalog przychodów niestanowiących podstawy wymiaru składek - z dnia 18 grudnia 1998r. (Dz.U. Nr 161, poz. 1106) - poprzez jego niezastosowanie i przyjęcie okresu pobierania renty wyrównawczej, jako niewliczanego do nabycia uprawnień emerytalnych;
- uchwały nr 103 Rady Ministrów z dnia 25 maja 1971 r. w sprawie składników funduszu płac i pozostałych wynagrodzeń z tytułu pracy w jednostkach gospodarki uspołecznionej (M. P. Nr 31, poz. 196) poprzez jego niezastosowanie i przyjęcie okresu pobierania renty wyrównawczej, jako niewliczanego do nabycia uprawnień emerytalnych;
- rozporządzenia Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 13 grudnia 1976 r. w sprawie dostosowania niektórych przepisów o ubezpieczeniu społecznym i o ubezpieczeniu rodzinnym do zasad określających składniki funduszu płac (Dz. U. Nr 40, poz. 239) poprzez jego niezastosowanie i przyjęcie okresu pobierania renty wyrównawczej, jako niewliczanego do nabycia uprawnień emerytalnych;

- uchwały nr 158 Rady Ministrów z dnia 7 grudnia 1976 r. w sprawie składników funduszu płac (M. P. Nr 43, poz. 212) poprzez jego niezastosowanie i przyjęcie okresu pobierania renty wyrównawczej, jako nie wliczanego do nabycia uprawnień emerytalnych;

- uchwały nr 33 Rady Ministrów z dnia 25 marca 1983 r. w sprawie klasyfikacji wynagrodzeń w jednostkach gospodarki społecznej (M. P. Nr 15, poz. 85) poprzez jego niezastosowanie i przyjęcie okresu pobierania renty wyrównawczej, jako niewliczanego do nabycia uprawnień emerytalnych;

- zarządzenia nr 21 Prezesa GUS z dnia 18 maja 1984 r. w sprawie klasyfikacji składników wynagrodzeń (Dz. Urz. GUS Nr 3, poz. 6) poprzez jego niezastosowanie i przyjęcie okresu pobierania renty wyrównawczej, jako niewliczanego do nabycia uprawnień emerytalnych;

- art. 114 ustawy o emeryturach i rentach poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i wyłączenie procedowania w niniejszej sprawie;

- przepisu art. 3 i 15 ustawy o emeryturach i rentach i ustalenie, że otrzymywana przez J. D. (2) renta wyrównawcza nie może być brana pod uwagę przy podstawie naliczania wymiaru dochodu do ustalenia świadczeń ubezpieczeniowych.

W oparciu o przedstawione wyżej zarzuty apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie odwołań i uchylenie zaskarżonych decyzji oraz nakazanie ustalenia organowi rentowemu świadczenia, jakie przysługiwałoby J. D. (2) z tytułu emerytury i orzeczenie o wysokości renty rodzinnej, biorąc pod uwagę wysokość tego świadczenia, w przypadku gdyby wyliczenie w ten sposób było korzystniejsze dla odwołującej się.

Ewentualnie apelujący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Apelujący wniósł także o zasądzenie od pozwanej na rzecz odwołującej zwrotu kosztów procesu za I i II instancję, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje :

Argumenty podnoszone w treści apelacji sporządzonej przez pełnomocnika odwołującej nie znajdują żadnego uzasadnienia.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd I instancji zastosował w przedmiotowej sprawie właściwe przepisy prawa i ocenił zgromadzony materiał dowodowy w sposób prawidłowy, uwzględniając wszystkie istotne okoliczności sprawy.

Mając na uwadze treść zarzutów podnoszonych w apelacji, spór w przedmiotowej sprawie zasadniczo sprowadzał się do następujących kwestii:

- czy zasadnie organ rentowy zaskarżoną decyzją z dnia 9 sierpnia 2013 r. odmówił wnioskodawczyni wznowienia postępowania w sprawie ponownego ustalenia prawa do renty rodzinnej po zmarłym J. D. (2);

- czy w sposób prawidłowy organ rentowy w decyzji z dnia 13 maja 2013 r. ustalił wysokość renty rodzinnej dla J. D. (1), tj. czy wybrał najkorzystniejszy wariant wyliczenia świadczenia. Rozstrzygnięcie tej kwestii sprowadzało się do ustalenia po pierwsze, czy można przyjąć, że J. D. (2) nabył prawo do emerytury (tak jak chciałaby tego wnioskodawczyni), co sprowadzałoby się do przyjęcia, że wysokość pobieranej przez nią renty rodzinnej powinna być ustalana w oparciu o wysokość należnej zmarłemu emerytury. Po drugie czy można uwzględnić przy ustalaniu uprawnień emerytalnych należnych odwołującemu J. D. (2) okres pobierania przez niego renty z tytułu niezdolności do pracy i renty wyrównawczej, a także czy przy obliczaniu podstawy wymiaru składek zmarłego można uwzględnić kwoty oraz okres pobierania przez niego renty wyrównawczej.

W pierwszej kolejności Sąd Apelacyjny przypomina, że zgodnie z art. 65 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2015 r., poz. 748 – t.j. dalej ustawa emerytalna), renta rodzinna przysługuje uprawnionym członkom rodziny osoby, która w chwili śmierci miała ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy lub spełniała warunki wymagane do uzyskania jednego z tych świadczeń. W pierwszej kolejności zatem badaniu podlega, jeżeli zmarły w chwili śmierci nie miał ustalonego prawa do emerytury lub renty, tj. nie legitymował się decyzją organu rentowego o przyznaniu jednego z tych świadczeń - czy zmarły spełniał warunki wymagane do uzyskania jednego z nich. Ocena spełnienia tych warunków następuje według stanu prawnego istniejącego w chwili jego śmierci.

Powyzsza konkluzja jednoznacznie wynika z treści przywołanego przepisu i została ona ugruntowana w orzecznictwie Sądu Najwyższego (vide wyrok SN z 27 listopada 2013, I UK 171/12, LEX nr 1441312). W uzasadnieniu przedmiotowego orzeczenia Sąd Najwyższy wskazywał, że jeśli ustawodawca stanowi o żywicielu, który w chwili śmierci miał ustalone decyzją organu rentowego świadczenie rentowe lub emerytalne, to badanie spełnienia warunków do jednego z tych świadczeń przez zmarłego, który nie posiadał ustalonego prawa, w sposób oczywisty następuje w aspekcie unormowań wiążących na tę właśnie chwilę. W ocenie Sądu Najwyższego, nie ma zatem żadnych podstaw, by spełnienie warunków do świadczeń przez zmarłego ubezpieczonego, niebędącego emerytem bądź rencistą, badać stosując przepisy z innej daty. Za takim rozumieniem art. 65 ust. 1 przemawia też przyjęta w ust. 2 art. 65 ustawy fikcja prawna całkowitej niezdolności do pracy osoby zmarłej (w chwili śmierci). Wyklucza ona dokonywanie oceny spełnienia warunków koniecznych dla nabycia renty z tytułu niezdolności do pracy według przepisów obowiązujących w innej dacie. Tak więc, dokonywanie oceny spełnienia warunków do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy przez zmarłego żywiciela następuje według stanu prawnego z chwili jego śmierci, co oznacza, że dla tej oceny miarodajne są przepisy wówczas obowiązujące, niezależnie od tego czy pomiędzy śmiercią żywiciela, a datą zgłoszenia wniosku o przyznanie renty rodzinnej, nastąpiła zmiana stanu prawnego w zakresie nabywania uprawnień do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy.

Przenosząc powyższe na grunt przedmiotowej sprawy, wskazać należy, że aby wnioskodawczynie mogła ubiegać się o prawo do przyznania jej renty rodzinnej, którego podstawą byłaby wysokość świadczenia emerytalnego J. D. (2) – zmarły musiałby w chwili śmierci spełniać wszystkie ustawowe przesłanki do przyznania mu prawa do emerytury. Tymczasem, jak słusznie wskazał Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego rozstrzygnięcia, J. D. (2) w chwili śmierci nie spełniał wszystkich ustawowych przesłanek warunkujących przyznanie mu prawa do emerytury – na dzień 30.05.2011 r. miał bowiem ukończone (...) lata, staż pracy w wysokości 22 lat i 2 miesięcy (okresów składkowych, bez okresów nieskładkowych) oraz stwierdzoną całkowitą niezdolność do pracy.

Z treści art. 27 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U.2009.153.1227 j.t. - w brzmieniu obowiązującym na dzień zgonu J. D. (2) – dalej jako ustawa emerytalna) wynika, że ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r. przysługuje emerytura, jeżeli spełnili łącznie następujące warunki: osiągnęli wiek emerytalny wynoszący co najmniej 60 lat dla kobiet i co najmniej 65 lat dla mężczyzn oraz mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn (...).

Zmarły J. D. (2) w chwili zgonu miał wprawdzie ukończone (...) lat, jednakże nie spełniał drugiej z przesłanek warunkujących przyznanie prawa do emerytury – nie legitymował się co najmniej 25 letnim okresem składkowym i nieskładkowym, bowiem na dzień 30.05.2011 r. udowodnił – jak wskazano już powyżej - staż pracy w wysokości 22 lat i 2 miesięcy.

Odpowiadając na kolejne zarzuty podnoszone w apelacji, wskazać należy, że w żaden sposób odwołująca nie wykazała, aby zmarły małżonek na dzień zgonu legitymował się wyższym stażem pracy niż ten określony powyżej. Odwołująca nie przedstawiła żadnych nowych dowodów, które nie były znane organowi rentowemu w chwili wydawania zaskarżonych decyzji. Zasadnie zatem Sąd Okręgowy, mając na względzie treść art. 114 ust 1 ustawy emerytalnej, który stanowi, że prawo do świadczeń lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość

– stwierdził, że prawidłowa i zgodna z prawem była zaskarżona decyzja z dnia 9 sierpnia 2013r. Podkreślić należy, że organ rentowy uwzględnił przy obliczaniu stażu pracy zmarłego J. D. (2) zatrudnienie w okresie od 13.01.1986 r. do 17.03.1986 r. w (...) w G. i odwołująca nie wskazała na żadne inne okresy pracy zmarłego, które ewentualnie wpłynęłyby na ustaloną wysokość stażu pracy zmarłego. Nadto Sąd Apelacyjny wskazuje, iż prawidłowo Sąd Okręgowy stwierdził, że zgodna z obowiązującymi przepisami i z ustalonym stanem faktycznym jest również treść decyzji z dnia 13 maja 2013 r., bowiem organ rentowy obliczając wysokość świadczenia rentowego należnego zmarłemu J. D. (2), wybrał najkorzystniejszy dla niego wariant (do ustalenia wysokości renty przyjęto wskaźnik podstawy wymiaru w wysokości 221,46% ustalony przy świadczeniu J. D. (2) z okresu luty 1980-luty 1981).

Sąd Apelacyjny wskazuje, że w przedmiotowej sprawie właściwie organ rentowy ustalił podstawę świadczenia zmarłego J. D. (2), w oparciu o którą następnie wyliczył wysokość renty rodzinnej należnej odwołującej. Z uwagi na to, że zmarły J. D. (2) w chwili śmierci nie spełniał ustawowych przesłanek do przyznania mu prawa do emerytury, nie było żadnych podstaw prawnych w przedmiotowej sprawie do ustalenia wysokości należnej odwołującej renty rodzinnej w oparciu o świadczenia emerytalne zmarłego męża odwołującej.

W przedmiotowej sprawie nie było podstaw do przyznania zmarłemu emerytury w oparciu o art. 46 ust 1 w zw. z art. 39 ustawy emerytalnej.

Art. 46 ust. 1 ustawy emerytalnej stanowi, że prawo do emerytury na warunkach określonych w art. 29, 32, 33 i 39 przysługuje również ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r., a przed dniem 1 stycznia 1969 r., jeżeli spełniają łącznie następujące warunki: nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego albo złożyli wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa (pkt 1) oraz warunki do uzyskania emerytury określone w tych przepisach spełnią do dnia 31 grudnia 2008 r. (pkt 2).

Z kolei art. 39 stanowi, że ubezpieczonemu, urodzonemu przed dniem 1 stycznia 1949 r., spełniającemu warunek określony w art. 27 pkt 2 i niespełniającemu warunków wymaganych do uzyskania górniczej emerytury na podstawie art. 50a, który ma co najmniej 5 lat:

1) pracy górniczej, o której mowa w art. 50c ust. 1, wykonywanej pod ziemią stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, albo

2) pracy górniczej, o której mowa w art. 50c ust. 1 pkt 4 i 5, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na odkrywcę w kopalniach siarki i węgla brunatnego oraz w kopalniach otworowych siarki,

wiek emerytalny, o którym mowa w art. 27 pkt 1, obniża się o 6 miesięcy za każdy rok takiej pracy, nie więcej jednak niż o 15 lat.

Mając na uwadze powyższe, wskazać należy, że art. 39 ustawy emerytalnej ma zastosowanie do osób urodzonych przed 1 stycznia 1949 r., natomiast zmarły J. D. (2) urodził się w dniu (...), zatem regulacja ta nie znajduje w jego przypadku zastosowania. Z kolei przyznanie emerytury na podstawie art. 46 ustawy emerytalnej zostało przesądzone prawomocną decyzją z dnia 13 lipca 1999 r., w której organ rentowy stwierdził, że brak jest podstaw prawnych do przyznania J. D. (2) prawa do emerytury górniczej, albowiem nie posiadał on 15 lat pracy w górnictwie i udowodnił jedynie 14 lat, 9 miesięcy i 25 dni (vide: świadectwo pracy z dnia 23.11.1989 r. i z treści decyzji z dnia 13.07.1999 r. – akta prowadzone przez organ rentowy dot. wniosku o emeryturę górniczą - k. 6 i 7). Decyzja ta nie była zaskarżona.

Wypada w tym miejscu ponownie przypomnieć, że główną przesłanką wpływającą na fakt, iż zmarły nie mógł mieć przyznanego prawa do emerytury było to, że nie legitymował się (na dzień zgonu) wymaganym 25 letnim stażem pracy. Z kolei przywołany w apelacji art. 46 ust 1 w zw. z art. 39 ustawy emerytalnej nie znajduje zastosowania do ustalania stażu pracy, tylko odnosi się do wieku emerytalnego (przepisy nie wskazują w jaki sposób powinien być obliczany staż pracy zmarłego, tylko bezpośrednio odnoszą się one do jego wieku emerytalnego).

W przedmiotowej sprawie nie sposób także przyjąć, że zmarły J. D. (2) spełniał warunki do przyznania mu prawa do wcześniejszej emerytury w oparciu o treść art. 184 ustawy emerytalnej (w brzmieniu obowiązującym w dniu zgonu J. D. (2)), zgodnie z którym ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w ustawie (60 lat dla mężczyzn), jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury (15 lat pracy w szczególnych warunkach) oraz okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 (wynoszący łącznie 25 lat dla mężczyzn), a nadto ubezpieczeni nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego albo złożyli wnioski o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa oraz rozwiązyali stosunek pracy. Zmarły J. D. (2) nie posiadał wymaganego stażu pracy – to jest nie legitymował się 25 latami okresów składkowych i nieskładkowych, a także nie wykazał, iż co najmniej przez 15 lat pracował w warunkach szczególnych, bądź w szczególnym charakterze. Zatem skoro nie spełniał podstawowych przesłanek do przyznania mu prawa do emerytury w oparciu o cytowany powyżej przepis, należało zgodzić się ze stanowiskiem Sądu Okręgowego, który w pełni podzielił ustalenia organu rentowego dokonane w zaskarżonych decyzjach.

W dalszej kolejności Sąd Apelacyjny wskazuje, że w przedmiotowej sprawie w żadnej mierze nie było podstaw do uwzględnienia do stażu pracy zmarłego i traktowania jako brakujący okres składkowy bądź nieskładkowy, okresów pobierania przez zmarłego J. D. (2) od 01.01.1990 r. do chwili śmierci renty wyrównawczej. Zważyć bowiem należy, iż brak jest jakichkolwiek podstaw prawnych do zaliczania przedmiotowego okresu pobierania renty wyrównawczej jako okresu składkowego bądź nieskładkowego, albowiem okres pobierania renty wyrównawczej nie został ujęty w treści art. 6 i 7 ustawy i emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jako okres składkowy bądź nieskładkowy.

W przedmiotowej sprawie brak jest także podstaw prawnych do jakiegokolwiek uwzględnienia przy obliczaniu podstawy wymiaru świadczeń należnych zmarłemu J. D. (2), wysokości pobieranej przez niego renty wyrównawczej. Zważyć bowiem należy, że renta wyrównawcza nie stanowi świadczenia, od którego obliczana jest podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, emerytalne i rentowe.

Po pierwsze, świadczenie to nie jest wymienione w art. 15 ust. 1 - 3 ustawy emerytalnej, który stanowi, że podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi ustaloną w sposób określony w ustawie przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę lub rentę (...) Do podstawy wymiaru emerytury lub renty, o której mowa w ust. 1 i 2, dolicza się kwoty przysługujących ubezpieczonemu w danym roku kalendarzowym wynagrodzeń za czas niezdolności do pracy oraz kwoty zasiłków: chorobowego, macierzyńskiego, opiekuńczego, świadczenia rehabilitacyjnego, zasiłku wyrównawczego, świadczenia wyrównawczego lub dodatku wyrównawczego, a także wartość rekompensaty pieniężnej ustaloną zgodnie z pkt 3 załącznika do ustawy z dnia 6 marca 1997 r. o zrekompensowaniu okresowego niepodwyższania płac w sferze budżetowej oraz utraty niektórych wzrostów lub dodatków do emerytur i rent. Do podstawy wymiaru wlicza się również kwoty zasiłków dla bezrobotnych, zasiłków szkoleniowych lub stypendiów wypłaconych z Funduszu Pracy za okres udokumentowanej niezdolności do pracy, z zastrzeżeniem ust. 3a.

Wskazać należy także, iż do podstawy wymiaru świadczeń przyjmuje się składniki wynagrodzenia, które w rozumieniu przepisów o podstawie wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne (obowiązujących w czasie pobierania danego świadczenia) podlegały składce na ubezpieczenie. Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe, zgodnie z obowiązującymi przepisami, stanowi dochód w gotówce i w naturze z tytułu wykonywania pracy w ramach stosunku pracy. Mając zatem na uwadze, że renta wyrównawcza została J. D. (2) przyznana z dotacji budżetowej w miejsce uprawnień do bezpłatnego węgla, do którego górnicy zachowali prawo po przejściu na emeryturę lub rentę, renta wyrównawcza nie może być uznana za element wynagrodzenia ze stosunku pracy, tym bardziej, że pracę w kopalni (...) zakończył w 1981 r.

Rozważania te dokonywane były przy uwzględnieniu przepisów obowiązujących w okresie pobierania przez zmarłego renty wyrównawczej, a więc w oparciu o:

- obowiązujące w okresie od 1.01.1990 do 30.06.1997 r. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1990 r. w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, zgłaszania do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczania składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego (tekst jednolity: Dz.U. z 1993 r. nr 68, poz. 769 z poen. zm. – Dz.U. z 1994 r. nr 25, poz. 86 i nr 140, poz. 769; z 1996 r. nr 111, poz. 532; z 1997 r. nr 20, poz. 107; z 1998 r. nr 76, poz. 493);

- obowiązujące w okresie od 01.07.1997 r. do 31.12.1998 r. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 lutego 1997 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, zgłaszania do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczania składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego (Dz.U. nr 20, poz. 107) oraz

- rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. 1998 r., nr 161, poz.1106 z późn. zm.).

W przedmiotowej sprawie z pewnością nie znajdują natomiast zastosowania akty prawne przywołane przez apelującą w treści apelacji:

- obowiązująca w okresie od 19 października 1968 r. do 31 grudnia 1976 r. - uchwała nr 103 Rady Ministrów z dnia 25 maja 1971 r. w sprawie składników funduszu płac i pozostałych wynagrodzeń z tytułu pracy w jednostkach gospodarki uspołecznionej (MP nr 31, poz. 196),

- obowiązujące w okresie od 1 stycznia 1977 r. do 31 grudnia 1983 r. - rozporządzenie Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 13 grudnia 1976 r. w sprawie dostosowania niektórych przepisów o ubezpieczeniu społecznym i o ubezpieczeniu rodzinnym do zasad określających składniki funduszu płac (Dz.U. nr 40, poz. 239), a także uchwała nr 158 Rady Ministrów z dnia 7 grudnia 1976 r. w sprawie składników funduszu płac (MP nr 43, poz. 212),

- obowiązujące w okresie od 1 stycznia 1984 r. do 31 grudnia 1989 r. - uchwała nr 33 Rady Ministrów z dnia 25 marca 1983 r. w sprawie klasyfikacji wynagrodzeń w jednostkach gospodarki uspołecznionej (MP nr 15, poz. 85), a także zarządzenie nr 21 Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 18 maja 1984 r. w sprawie klasyfikacji składników wynagrodzeń (Dz. Urz. GUS nr 3, poz. 6).

Przywołane przez apelującą w apelacji akty prawne znajdowały zastosowanie do świadczeń ustalanych i obliczanych w czasie ich obowiązywania, a zatem przed 1990 r. Skoro zmarły J. D. (2) pobierał rentę wyrównawczą od 1.01.1990 r., przywołane przez apelującą akty prawne nie mogą stanowić podstawy ustalenia czy pobierana przez zmarłego renta wyrównawcza powinna być uwzględniana przy obliczaniu podstawy wymiaru świadczeń.

Zdaniem apelującej – niezrozumiałym jest również pominięcie przy ustalaniu stażu pracy zmarłego – okresu pobierania przez niego renty z tytułu niezdolności do pracy.

Zgodnie z art. 10a ustawy emerytalnej – przy ustalaniu emerytury na podstawie art. 26b, 27 i 28 osoby, która utraciła prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy przysługującej z Funduszu z powodu odzyskania zdolności do pracy, uwzględnia się również okresy pobierania tej renty, jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7 i 10, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

Przepis ten wprowadził z dniem 1 lipca 2004 r. do polskiego prawa ubezpieczeń społecznych nowy okres uzupełniający przy ustalaniu emerytury, tj. pobieranie renty z tytułu niezdolności do pracy, uwzględniany wyłącznie przy ustalaniu prawa (a więc nie wysokości) do emerytury w wieku powszechnym (art. 27), w wieku powszechnym przy obniżonym stażu (art. 28), a od dnia 1 stycznia 2013 r. także do emerytury częściowej (art. 26b). W niniejszej sprawie należało

ustalić czy zmarły spełniał w chwili zgonu przesłanki do prawa do emerytury na podstawie art. 46 w zw. z art. 39 ustawy, bądź na podstawie art. 184 ustawy, a nie na podstawie art. 26b, 27 czy 28. Zmarły miał w chwili zgonu ukończone 62 lata życia, nie miał zatem wieku 65 lat, ani okresów składkowych i nieskładkowych 40 lat. Zatem jak wynika z okoliczności sprawy – powyższy przepis nie ma zastosowania w niniejszej sprawie, co oznacza, że zasadnie nie zaliczono do stażu pracy zmarłego okresu pobierania renty z tytułu niezdolności jako okresu uzupełniającego brakującym w zakresie.

Mając powyższe rozważania na uwadze, Sąd Apelacyjny stwierdza, że wniesioną apelację, jako bezzasadną należało oddalić, o czym w oparciu o treść art. 385 k.p.c. orzeczono w sentencji wyroku.

del. SSO Katarzyna Schönhof- Wilkans	SSA Ewa Cyran	SSA Iwona Niewiadowska-Patzer
---	---------------	-------------------------------